

MEF ÜNİVERSİTESİ
YAPAY ZEKA
POLİTİKASI

Versiyon 1.0 / 28 Mart 2024
İ s t a n b u l

İçindekiler

1. Amaç ve Kapsam	2
2. Yapay Zeka Komisyonu	3
3. Temel Prensipler	4
4. Eğitim - Öğretim Süreçlerinde Kullanım	4
5. Araştırma - Geliştirme Süreçlerinde Kullanım	5
6. İdari Süreçlerde Kullanım	5
7. Kaynaklar	5
8. Güvenlik ve Etik Standartlar	6
9. Uygulama ve Sonuç	6

1. Amaç ve kapsam

Yapay Zeka (YZ), çevrelerini analiz edip hedeflere ulaşmak için belirli bir özerklikle hareket ederek akıllı davranışlar sergileyen sistemleri ifade eder. YZ sistemleri, veriden öğrenen sistemlerdir. Son yıllarda YZ sistemlerinde sağlanan ilerlemelerin altında, büyük miktarda veriyi kullanan yapay öğrenme modellerinin gelişmesi yatmaktadır. Yaygın kullanılan YZ sistemlerine örnek olarak sesli asistanlar, görüntü işleme programları, arama motorları, konuşma ve yüz tanıma sistemleri verilebilir. YZ yazılımları, donanım cihazlarına da entegre edilebilir; örneğin gelişmiş robotlar, otonom araçlar, dronlar veya nesnelerin interneti araçları gibi.¹

Son zamanlarda, gelişmiş YZ teknolojilerinin peş peşe piyasaya sürülmesi, YZ'nin erişilebilirliği ve yetenekleri açısından süratli bir ilerlemeyi göstermektedir. YZ teknolojilerinin önümüzdeki yıllarda daha da hızlı gelişerek ve kapsamını genişleterek günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmesi, öğrenme, öğretme, araştırma yapma ve çalışma şeklimizi önemli ölçüde etkilemesi kaçınılmazdır.

Akademisyenlerin, YZ modellerini etkili bir şekilde kullanmak için, YZ teknolojilerinin kabiliyetlerini, çalışma prensiplerini ve sınırlarını kendi disiplinleri ve yükseköğrenim bağlamında anlamaları ve özümsemeleri gerekir. Öğrencilerin ise geleceklerini şekillendirmede YZ'nin oynayacağı rolü anlamaları ve YZ kullanma becerileri kazanmaları elzemdir. YZ aynı zamanda idari süreçleri hızlandırarak, öğretme, öğrenme ve araştırma süreçlerini daha etkili ve verimli kılma potansiyeline sahiptir. Bu potansiyellerle beraber, YZ'nin getirdiği bir takım etik kaygılar vardır ve bunların ele alınması büyük bir önem taşımaktadır. Dolayısıyla üniversiteler, YZ teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanımını ortaya koyan net politikalar üretmekle yükümlüdür.

MEF Üniversitesi, bu noktadan hareketle, eğitim, araştırma ve idari süreçlerinde, insan onuru, insan hakları ve temel özgürlükler, şeffaflık ve açıklanabilirlik, sorumluluk ve hesap verilebilirlik, eşitlik ve adillik, sürdürülebilirlik ve insan gözetmenliğinden oluşan Avrupa Birliği (AB) değer ve prensipler² çerçevesinde YZ teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanılması konusunda kararlıdır. Aynı zamanda, Üniversitenin tüm YZ girişimlerinin, *Avrupa Birliği Yapay Zeka Yasası (Artificial Intelligence Act)*³ uyumluluğuna önem verilecek, *T.C. Cumhurbaşkanlığı Ulusal Yapay Zeka Stratejisi* dikkate alınacak ve ilgili yasal mevzuat ile uyumlu olması sağlanacaktır.

Bu doküman, müfredat, öğretme, öğrenme, ölçme ve değerlendirme ve araştırma alanları ile idari süreçte, YZ modellerinin geliştirilmesi ve kullanılmasına yönelik, MEF Üniversitesi'nin proaktif yapısına uyacak şekilde özelleştirilebilecek geniş bir çerçeve sunmaktadır. İlk olarak 28 Mart 2024'te yayımlanan ve MEF Üniversitesi YZ Komisyonu tarafından ayda bir düzenli olarak incelenecek olan bu doküman, YZ teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak güncellenecektir.

¹ A definition of Artificial Intelligence: main capabilities and scientific disciplines (EU)

²EU guidelines on ethics in artificial intelligence: Context and implementation

³Avrupa Birliği Yapay Zeka Yasası (Laying down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) and amending Certain Union Legislative Acts)

2. YZ Komisyonu

Üniversite Senatosu tarafından oluşturulan YZ Komisyonu, YZ'nin geliştirilmesi ve kullanılması konusunda farklı disiplinlerden uzmanlar ve ilgili paydaşlardan oluşur. Rektör, YZ Komisyon üyeleri arasından birini Başkan olarak atar. Üyelerin sorumlulukları ve görevleri aşağıdaki şekildedir:

Sorumluluklar:

- Üniversitenin YZ Politikasını düzenlemek ve onay için Üniversite Senatosuna sunmak.
- Üniversitenin YZ Politikasının uygulanmasını denetlemek.
- YZ Politikasının uygulanmasından sorumlu tarafları belirlemek ve hesap verebilirliği sağlamak.
- Kullanılan YZ teknolojilerinin, etik ilkelere bağlılık, potansiyel riskler ve olumsuz etkiler açısından düzenli olarak denetimini sağlamak.
- Üniversitede geliştirilen veya kullanılan yüksek riskli YZ uygulamalarının⁴, AB Yapay Zeka Yasası'nda belirtilen ilgili kriterleri karşılamaını sağlamak.
- Üniversite topluluğunun YZ ile ilgili endişelerini ve sorunlarını bildirmesi için mekanizmalar oluşturmak, bildirilen hususlara zamanında çözümler getirmek.
- Üniversite topluluğunu ve dış paydaşları, eğitimde YZ kullanımıyla ilgili diyaloglara dahil ederek, üniversitenin YZ politikası, uygulamaları ve gelişmeleri hakkında tüm paydaşlarla şeffaf ve proaktif bir işbirliği sağlamak.

Üyeler ve Görevleri:

- YZ Araştırmacıları: YZ teknolojileri ve potansiyellerine dair tespitlerini ve öngörülerini iletecektir.
- Veri Bilimci: Veri analizi ve modelleme bilgisiyle YZ kullanımı hakkında içgörüler sağlayacaktır.
- Etik Kurul Temsilcisi: Eğitimde ve araştırmada YZ uygulamalarının ahlaki ve etik hususlarını ortaya koyacaktır.
- Hukukçu: Veri gizliliği, fikri mülkiyet ve mevzuata uygunluk dahil olmak üzere YZ'nin hukuki yönleri hakkında sürekli bilgi sağlayacaktır.
- Bilgi İşlem Direktörü: YZ araçlarının üniversitenin altyapısına entegrasyonu ve teknik fizibilitesi hakkında bilgi sağlayacaktır.
- Kütüphane Direktörü: YZ'yi akademik hayata entegre etme, akademik dürüstlük, kaynak yönetimi ve YZ çağında araştırma ve bilimin gelişen doğası konularına dair bilgi sağlayacaktır.
- Öğrenme ve Öğretme Uygulama ve Araştırma Merkezi (CELT) Direktörü: YZ'nin öğrenme ve öğretme sürecini nasıl etkileyebileceğine dair bilgi sağlayacaktır.
- Öğrenci Temsilcileri: Öğrencilerin eğitimlerinde YZ kullanımına ilişkin ilgi ve beklentilerini aktaracaklardır.
- Sektör Temsilcileri: YZ'nin mevcut trendleri, potansiyel işbirlikleri ve iş dünyasındaki uygulamaları hakkında bilgiler sağlayacaklardır.

⁴AB Yapay Zeka Yasası'na göre, yüksek riskli sistemler, sağlık, güvenlik, eğitim, istihdam ve yargı gibi temel haklar açısından önemli riskler barındırabilecek YZ sistemleridir. Eğitim alanında, öğrencileri değerlendirmek ve eğitim fırsatlarına erişimi belirlemek için kullanılan YZ sistemleri, yüksek riskli sistemler kategorisine girmektedir. Aynı kapsamda, eğitim alanında düşük riskli sistemlere örnek olarak, öğrencilere kişiselleştirilmiş öğrenme tavsiyeleri sunan, ders materyallerini otomatik olarak özetleyen veya çeviren, ödev ve projelerdeki grameri ve yazım hatalarını kontrol eden YZ araçları verilebilir. YZ geliştiren birimlerin AB Yapay Zeka Yasası'nda bahsedilen risk sistemlerinin tamamını dikkate almaları gerekir.

3. Temel Prensipler

1. YZ geliştirme ve kullanımında AB değer ve prensiplerinin esas alınması.
2. YZ geliştirilmesi ve kullanımında şeffaflık, ulaşılabilirlik ve hesap verebilirlik ilkelerine bağlı kalınması.
3. YZ sistemleri üzerinde, insan gözetimi ve kontrolü sağlayarak insan merkezli bir yaklaşım benimsenmesi.
4. YZ uygulamalarında AB Yapay Zeka Yasasında açıklanan risk seviyelerinin dikkate alınması.

4. Eğitim - Öğretim Süreçlerinde Kullanım

1. YZ araçları ve kullanma becerileri, öğrencilerin, öğrenme deneyimlerini geliştirme, profesyonel kariyerlerine yardımcı olma, dijital becerilerini geliştirme ve YZ'nin giderek daha fazla yer aldığı bir dünyaya uyum sağlamaları açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle akademisyenlerin bu tür araçların kullanımını müfredatlarına eklemeleri ve öğrenciler tarafından uygun, sorumlu ve etik kullanımını desteklemesi ve teşvik etmesi önemlidir.
2. Akademisyenlerin, öğretim ve ölçme uygulamalarına YZ araçlarını entegre etmeleri tavsiye edilir⁵. Bu maksatla, akademisyenlerin sektör profesyonelleriyle işbirliği yaparak iş dünyasındaki YZ kullanımına dayalı öğrenme aktiviteleri ve ölçmeler tasarlaması öğrencilerin sektöre hazırlanmasına önemli katkı sağlar.
3. Akademisyenlerin, derslerine sadece güvenilir, etik ve denetlenebilir YZ teknolojileri entegre etmeleri, mümkün olduğunca açık kaynaklı çözümlere öncelik vermeleri ve kullanılan YZ teknolojileri üzerinde kontrol ve gözetim sahibi olmaları gerekmektedir.
4. Akademisyenler, ders tasarımı ve öğrenme ve öğretme aktiviteleri ile değerlendirme içerikleri geliştirmede, YZ modellerinden faydalanarak tasarım süreçlerini hızlandırma olanaklarını değerlendirmelidir.
5. Akademisyenler, YZ araçlarının öğrenciler tarafından uygunsuz kullanımının etkisini en aza indirmek için, ödevlerini, sınavlarını, ve ölçme-değerlendirme yöntemlerini gözden geçirmekten bireysel olarak sorumludur.
6. Akademisyenler, ders içeriği ve değerlendirmelerinde, öğrencilerin hangi tür YZ araçlarından ne ölçüde faydalanabilecekleri hakkında yazılı talimat ve örnek kullanım senaryoları sağlamalıdır.
7. Lisans ve lisansüstü seviyelerdeki akademik çalışmalarda, YZ tarafından oluşturulan içerikler, görseller, grafikler, kodlar ve diğer unsurlar kullanıldığında, bunların metin içinde ve referanslarda açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Öğrencinin, kendi çalışması olmayan her türlü ürünü, YZ araçlarıyla üretilenler de dahil olmak üzere, kaynağına atıf vermeden sunması akademik etik kurallara aykırıdır. Bu durumda, ilgili öğrenci hakkında Yükseköğretim Kanununun 54. maddesi uyarınca gerekli işlem yapılır.
8. Üniversitemiz içinde herhangi bir YZ intihal tespit aracının kullanımı şimdilik uygun bulunmamaktadır. Bunun nedenleri; (i) bu araçların doğruluğunun üniversiteler tarafından kanıt olarak kabul edilecek düzeyde yeterli olmaması, (ii) çalışmaların bu araçlara gönderilmesi sonucu veri güvenliği ihlali riski olmasıdır.
9. Öğrencilerin dijital ve YZ okuryazarlıklarını ve becerilerini geliştirmek için, akademisyenlerin yukarıda belirtildiği gibi YZ araçlarını ve kullanımıyla ilgili becerileri derslerine entegre etmelerinin yanı sıra CELT, öğrencilerin bu becerilerini geliştirmek üzere araştırmalar ve çalışmalar yürütecektir.

⁵ YZ kullanılarak öğrenci değerlendirmesi ise yüksek riskli YZ kullanım kategorisinde yer alır.

10. Akademisyenlerin dijital ve YZ okuryazarlıklarını ve becerilerini geliştirmek için CELT, birkaç seviyede dijital ve YZ okuryazarlığı ve beceri geliştirme eğitimleri düzenleyecek ve araştırmalar yürütecektir.

5. Araştırma - Geliştirme Süreçlerinde Kullanım

1. Araştırmacılar, araştırma süreçlerinde kullandıkları verilerin korunması için gerekli önlemleri (anonimleştirme gibi) almalı ve veri erişimini kontrol altında tutmalıdır.
2. Araştırmacılar, diğer araştırma araçlarında olduğu gibi YZ kullanımı sırasında da etik kurallara ve insan haklarına tam bir uyum sağlamalı ve potansiyel riskleri minimize ederek olası zararları önlemek için bir çerçeve oluşturmalıdır.
3. Araştırma çalışmalarında kullanılan YZ algoritmaları şeffaf bir şekilde belgelenmeli, YZ algoritmalarının tarafsızlığının sağladığından ve herhangi bir ayrımcılığa neden olabilecek önyargıların giderildiğinden emin olunmalıdır.
4. Araştırma ve akademik çalışmalarda, YZ araçlarından elde edilen içeriklerin kaynak olarak gösterilmesi zorunludur.
5. Araştırma projelerinde YZ araçlarının kullanımı, araştırma metodolojisinin bir parçası olarak açıkça belirtilmelidir.
6. YZ üretimi sonucunda elde edilen verilerin ve sonuçların doğruluğunun, araştırmacılar tarafından eleştirel ve deneysel şekilde değerlendirilmesi ve raporlanması gereklidir.
7. YZ'nin eğitimdeki etkilerini incelemek, en iyi uygulamaları belirlemek ve etik kullanımına yönelik standartların ve yönergelerin geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla, işbirlikçi araştırma ağlarına katılım gereklidir.
8. YZ sistemlerinin araştırılması ve geliştirilmesi faaliyetlerinde, AB'nin Yapay Zeka Yasası'nda belirtilen ilkelere ve risk seviyelerinin gerekliliklerine uygun hareket edilmelidir.

6. İdari Süreçlerde Kullanım

1. YZ, idari işlemleri hızlandırarak etkinliğin ve verimliliğin artmasına katkı sağlayacak şekilde kullanılmalıdır.
2. YZ kullanımında, öğrenci deneyimini ve iletişimini geliştirme, akademik kadronun destek süreçlerini daha etkili hale getirme ve üniversite kaynaklarını daha etkin bir şekilde yönetme hedeflenmelidir.
3. YZ'nin sürekli gelişen potansiyelini takip edebilmeleri ve teknolojiyi etkili bir şekilde kullanabilmeleri için idari personel, YZ teknolojileri ve uygulamaları konusunda Bilgi İşlem Direktörlüğü tarafından sürekli olarak bilgilendirilecek ve eğitime tabi tutulacaktır.

7. Kaynaklar

1. Eğitim fırsatlarına eşit erişim sağlanması amacıyla mümkün olduğunca açık kaynak YZ teknolojileri kullanılmalıdır. Üniversitemiz faydalı olduğu bilinen ücretli YZ teknolojilerinin kullanılabilmesi için "AI Cafe" hizmeti aracılığıyla imkan sağlayacaktır.
2. MEF Üniversitesi CELT'te görevli eğitim teknologları aracılığıyla, akademisyenlerin öğretim ve araştırmada YZ araçlarını etkin ve etik bir şekilde kullanmalarına yardımcı olmak için sürekli tavsiye, rehberlik, eğitim ve kaynak sunacaktır. Eğitim teknologları, sorumlu oldukları alandaki en son trendler ve YZ yeniliklerinden haberdar olmak için sektör profesyonelleriyle aktif olarak işbirliği yapacaklardır.

3. Üniversite tarafından, YZ sistemlerinin geliştirilmesi ve kullanımı konusunda, teknik destek, yasal danışmanlık ve eğitim materyalleri gibi kaynaklar sağlanacaktır.

8. Güvenlik ve Etik Standartlar

1. YZ sistemlerinin geliştirilmesinde ve kullanımında kişisel veriler, ilgili mevzuat⁶ kapsamında korunacaktır. Bunun yanı sıra, özellikle öğrencileri değerlendirmek ve eğitim fırsatlarına erişimi belirlemek için geliştirilen ve kullanılan YZ sistemlerinden yüksek riskli olanlar belirlenecek, bu sistemlerin AB'nin gerekliliklerine uygun olması sağlanacak, yüksek kaliteli ve tarafsız veriler şeffaf olarak kullanılacak, detaylı dokümantasyon tutulacak, kullanıcılara sistemin yetenek ve sınırlamaları hakkında net bilgi verilecek, insan gözetimi sağlanacak ve yüksek doğruluk, sağlamlık ve siber güvenlik temin edilecektir.
2. Akademisyenlere, idari personele ve öğrencilere YZ'nin etik kullanımına yönelik eğitimler verilecektir.
3. Bilgisayar bilimi, veri bilimi, mühendislik ve ilgili alanlarla ilgili programların müfredatına etik YZ, veri koruma ve YZ güvenliği standartları entegre edilecektir.

9. Uygulama ve Sonuç

MEF Üniversitesi YZ Komisyonu, YZ Politikası'nda gelişmelere göre güncellemeler yapacak ve yapılan güncellemeleri paydaşlarına duyuracaktır. MEF Üniversitesi'nin Öğrenmeye Sınırsız Özgürlük mottosuyla akademisyen, idari personel ve öğrenci tarafında YZ uygulamalarının kullanılmasını destekleyici yaklaşımını ifade eden bu politika kararları; 2024-2025 Akademik Yılı itibarıyla Üniversite genelinde uygulanacaktır. Söz konusu kararların 2023-2024 Bahar Yarıyılı için uygulanması konusu akademisyenlerin inisiyatifine bırakılmıştır.

MEF Üniversitesi

Huzur Mah. Maslak Ayazağa Cad. No: 4
34396 Sarıyer – İstanbul

E-mail : mef@mef.edu.tr

Telefon : 0212 395 36 00

Web : www.mef.edu.tr

⁶ 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) ve EU General Data Protection Regulation (GDPR) esas alınacaktır.